

Jana Marcus, rod. Natanová (* 1948)

Príbeh pani Jany Marcus je príbehom detí zasiahnutých osudom svojich rodičov, tých, ktorí prežili II. svetovú vojnu a boli voči nim použité reštrikčné opatrenia namierené voči Židom. Je to zároveň príbeh prejavu odporu a nesúhlasu s neludským komunistickým režimom i následnej emigrácie a hľadania svojho miesta na Zemi. Jej otec František Natan patril medzi uznávaných pražských Židov a matka Leopoldine pochádzala z nábožensky založenej židovskej rodiny. Jej rodičia sa zoznámili v koncentračnom tábore Terezín. Pani Jana bola veľmi talentovaným dieťaťom a úspešne zvládla všetky výzvy, ktoré jej život do cesty priniesol. Veľkým zlomom boli udalosti v roku 1968, kedy všetky nádeje na zmenu boli vstupom sovietskych vojsk úplne zmarené. Rozhodnutie opustiť domov, navždy sa stať vyhnancom, emigrantom, určite nebolo ľahké. Spoznala mnohé krajiny, študovala mnohé zaujímavé odbory, až sa nakoniec jej domovom stala zaslúbená krajina pre všetkých Židov, Izrael. Tam našla svoj domov, miesto, kde môže naplno žiť život po boku svojich blízkych.

S jej príbehom sa môžete bližšie zoznámiť tu:

Ponúkame vám zároveň aktivity, ktoré môžete využiť pri práci s vašimi žiakmi.

Základná a stredná škola

Aktivita 1 – Príbehy 20. storočia

Téma:

príbehy 20. storočia, významné udalosti a ich dopad na životy jednotlivcov, historická pamäť, žurnalistika a analýza jej prvkov i obsahu

Cieľ:

lepšie sa oboznámiť s vlastnou históriou, prostredníctvom žurnalistických novinárskych nástrojov spoznať a prezentovať príbehy ľudí zasiahnutých významnými udalosťami 20. storočia, oboznamovať sa s prácou tvorcov nástrojov ovplyvňovania verejnej mienky, budovať historickú pamäť

Pomôcky:

príbeh pamätníčky, médiá a ich archívy, internet

Postup

- Na úvod aktivity sa porozprávame o živote pani Jany, o tom, čo všetko ovplyvnilo priebeh jej života.
- Pokúsime sa presne zadefinovať udalosti a momenty, ktoré zasiahli do jej osudu, a zapisujeme ich na viditeľné miesto (tabuľa, flipchart, veľký papier).
- Diskutujeme o tom, čo vieme o týchto udalostiach (II. svetová vojna, prenasledovanie Židov, holokaust, Židovský kódex, nástup komunizmu, život v časoch socializmu, rok 1968, Pražská jar a okupácia Československa, normalizácia, emigrácia, židovstvo, judaizmus, Izrael atď.) a veľmi stručne si ich priblížime.
- Pýtame sa žiakov, či poznajú nejaké príbehy, ktoré sa viažu k spomínaným udalostiam, a porozprávame sa o nich.
- Zadáme im domácu úlohu (ako jednotlivcom alebo skupinám):

Úloha:

1. Zozbierajte informácie o príbehoch 20. storočia z rôznych zdrojov: zo správ/spravodajstva, napríklad z tlače, novín, webových novín, webových stránok, sociálnych sietí alebo využite portál www.pametnaroda.cz, www.memoryofnations.eu, archívy TV a podobne. Rôzne médiá vyberajú odlišné informácie a v tom istom príbehu zdôrazňujú rozličné aspekty, uhly pohľadu.
2. Zamyslite sa nad tým, aké tituly autori použili, z akých dôvodov, koľko priestoru téme venujú v rámci vybraného média, aké názory akceptujú a aké názory absolútne vynechávajú, či je text podporený dokumentmi a graficky oživený atď.
3. Vyberte príbeh 20. storočia, ktorý vás najviac zaujal, oslovil, upútal. Môžete použiť aj príbeh pani Jany Marcus. Vyberte si vlastnú podobu spracovania príbehu a využite v ňom vlastný náhľad na problematiku, svoje pocity i znalosti.
4. Pri tvorbe príbehu použite fakty, citáty, obrázky, dokumenty. Rozhodnite sa, kde zverejníte článok, napr. v školských novinách, školskom časopise, na školskej webovej stránke. Zvažujte, pre koho je tento verejný priestor určený, kto sú čitatelia, v ktorej časti dokumentu by sa najviac hodil uverejniť, aký rozsah by mal mať atď.

Alternatíva:

Vytvorte vlastný spravodajský portál, blog, stránku, alebo použite nejaký existujúci kanál, na ktorom budete publikovať vlastný príbeh. Príbeh zverejnite a sledujte reakcie čitateľov, sledovateľov vášho príspevku.

Výstupy spolu prezentujte a porozprávajte sa o:

1. obsahovej stránke: čo sa im javilo ako najťažšie, či sa stretli s nejakými obsahovými ťažkosťami (pojmy, historické súvislosti, ťažko uchopiteľné informácie),
2. technickej stránke: s akými problémami sa stretli pri práci s rôznymi nástrojmi, čo sa im darilo,
3. procesnej stránke: ako postupovali, ktorý krok sa javil ako najobtiažnejší, ako sa im darilo dodržať časovú líniu,
4. emocionálnej stránke: či ich príbeh emocionálne zasiahol, ako s emóciou ďalej pracovali, čo si z príbehu zobrali, či z príbehu pre nich vyplývajú nejaké osobné posolstvá a záväzky, ktorá časť príbehu ich zasiahla najviac a prečo.

Základná a stredná škola

Aktivita 1 – Dobový list

Téma:

príbehy 20. storočia, obdobia neslobody v dejinách 20. storočia, dopady politických rozhodnutí na životy občanov, špecifické skupiny obyvateľstva a totalitné režimy

Ciel:

porozumieť príbehu, utvárať objektívne predstavy o minulosti, analyzovať historické obdobia, cez príbehy lepšie pochopiť minulosť, hľadať historické súvislosti rôznych rozhodnutí v minulosti a prenášať ich na súčasnosť

Pomôcky:

príbeh pamätníčky, tabuľa, flipchart, historické záznamy, pramene, učebnice, archívne materiály, odborná literatúra, beletria, internetové zdroje

Postup

- Oboznámime sa s príbehom pani Jany Marcus spôsobom, ktorý je najviac príťažlivý pre žiakov a máme pocit, že si z neho najviac odnesú, najviac ich zasiahne.
- Spoločnými silami vytvoríme časovú os, na ktorej zaznamenávame kľúčové udalosti zo života pamätníčky a zároveň ich stručne popíšeme.
- Zadáme žiakom úlohu vybrať si niektorú z kľúčových udalostí života pamätníčky a vyzveme ich, aby krátko zdôvodnili svoj výber.
- Vyzveme ich, aby vyhľadali čo najviac informácií o vybranom mílniku v živote pani Jany. Dáme pokyn, aby využili čo najviac zdrojov informácií: učebnice, odbornú literatúru, internet, historické portály a weby, archívy atď. Snažíme sa usmerniť ich pozornosť aj na politický a sociálny rozmer daného obdobia. Vedeťme ich k historickej analýze daného obdobia, hľadaniu odpovedí na niektoré otázky: Ako sa ľudia mali? Bol niekto, kto sa nemal dobre, a prečo? Čo s tým mohol urobiť? Bol niekto, kto s tým mohol niečo urobiť, a prečo? Kto mohol rozhodnúť o tom, že situácia niektorých sa môže zmeniť, môže byť lepšia, resp. horšia?

- Na základe získaných informácií im zadáme ďalšiu úlohu:

Úloha:

Napíšte osobe, v ktorej možnostiach je zmeniť osud pamätníčky alebo jej rodiny k lepšiemu, krátky list, v ktorom jej poradíte (požiadate), ako má pomôcť danej osobe, rodine, ovplyvniť jej ďalší osud, zlepšiť jej kvalitu života, zmeniť jej situáciu, predísť neželaným dôsledkom ďalších rozhodnutí (aby neboli prenasledovaní, boli oslobodení, boli omilostení, neboli vyhnaní, perzekvovaní atď.). Formulujte krátky list v podobe prislúchajúcej danému obdobiu a vyberte najvhodnejšieho adresáta, u ktorého predpokladáte, že môže mať najväčší vplyv pre naplnenie cieľa listu.

Využite historické reálie danej doby (inštitúty moci, zodpovedné osoby, spôsoby komunikácie, druhy písma, komunikačné formulky, nástroje komunikácie).

- Po uplynutí času stanoveného na vykonanie úlohy prezentujeme jednotlivé výstupy. Žiadame od žiakov zdôvodnenia, prečo si vybrali práve tú ktorú osobu ako adresáta listu, čo predpokladajú, že by mohol urobiť, a prečo by to mohol alebo nechcel spraviť.
- Spoločne simulujeme dopady a fiktívne meníme príbeh pamätníčky. Konfrontujeme ich so skutočnosťou a skutočným príbehom.